

2e zondag van de zomer – erbij horen –
29 juni 2014

Mattheüs 10 : 34-42

Erbij willen horen. Dat is, denk ik, een gevoel dat veel Nederlanders in deze dagen bezighoudt. Je hoort of bij de mensen, die echt niets met die voetbalwedstrijden hebben.

Of je hoort bij de Oranje-fans, zit aan de buis gekluisterd. Voor die mensen worden zelfs kerkdiensten in de avond naar de middag verschoven, zodat de wedstrijd toch bekeken kan worden. En voor het geval het u was ontgaan: vanavond speelt Oranje.
En ook Loosdrecht kleurt steeds meer oranje.

Want mensen willen erbij horen. Dat wilden ook de twaalf discipelen, de twaalf leerlingen van Jezus. Door Hem geroepen uit de scharen. Ze hebben aan zijn voeten gezeten om goed te luisteren naar zijn leer, ze zijn Hem gevolgd om te zien hoe Hij zijn theorie in praktijk bracht. En nu is het tijd om stage te gaan lopen, om zelf zomaar te gaan naar de mensen en te doen wat Jezus deed. Om te vertellen wat ze gehoord en gezien hebben.

Dat hebben de mensen nodig, zegt Jezus in zijn peptalk tot de twaalf. Nog eenmaal coacht Hij zijn leerlingen voordat Hij ze het veld in stuurt. En de woorden van hun Meester galmen nog na in hun oren... Want wat moet je ermee? Denk niet dat Ik gekomen ben om vrede te brengen op de aarde; Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard!

Het staat er echt. En wij schrikken toch ook van die woorden. Jezus is toch de Vredevorst? Dat horen we toch elk jaar weer, tijdens kerst? Dat feest van liefde en vrede. Dat is toch wat we geloven, dat is wat we willen horen. En we genieten daar elk jaar toch weer van: van die boodschap van kerst, dat kind in de voederbak. Met die romantische sfeer, de engeltjes, de herdertjes, de liedjes.

En een kind, dat vertedert. Die heeft jou nodig, daar ga jij naar toe. Maar ineens zijn ze groot en hebben ze je niet meer nodig. Maar spreken ze je aan, op wie je bent en wat je doet. En dan is er weinig van die vertedering meer over. In een paar zinnen verstoort Jezus in Mattheüs 10 al onze ideeën over Hem en de kerk en de wereld.

En zo op het eerste gehoor lijken de twee teksten van vanmorgen volkomen in tegenspraak tot elkaar.

De profeet Jeremia die het volk in ballingschap oproept om te bidden voor de vrede en bloei in Babel, de stad van de vijand. En Jezus die zegt dat Hij niet gekomen is om vrede te brengen, maar het zwaard.

Vrede voor de vijand enerzijds dus, -
onvrede, onenigheid, tweedracht binnen de eigen familie anderzijds.

Toch gaat het in beide teksten, denk ik, om erbij horen en je inzetten voor je omgeving.

Jezus heeft het vaak heeft over dat ene grote doel in ons leven én het vele dat ons daarvan afhoudt onderweg.

Dat ene heet bij Jezus 'het koninkrijk van God'. En het

vele dat ons daarvan afhoudt, heet nu eens onze zorgen om het dagelijks leven, dan weer de Mammon. En in de tekst van vanmorgen blijkt dat zelfs familie met zijn sterke banden, ons kan afleiden van waar het in het volgen van Jezus om gaat.

En Jeremia heeft het weer op een andere manier over erbij horen en je inzetten voor je omgeving. Jeremia schrijft in de tijd van de ballingschap. Voor en tijdens de ballingschap waren de mensen sterk op hun eigen volk gericht. Jeremia laat merken: Gods verbond met zijn volk is een verbond met het oog op recht en vrede voor de hele wereld. Daarom moeten de ballingen uit Israël zich inzetten in Babel voor hun omgeving. Ze moeten erbij gaan horen, omdat God zo duidelijk zal maken ook Hij er voor alle volken zal zijn.

Jezus' woorden hebben nog weer een andere invalshoek. Jezus heeft het niet over de band met het eigen volk, maar over de band met de eigen familie. Ook familie kan een bron zijn van getouwtrek. Getouwtrek dat je afleidt van het zoeken van Gods koninkrijk.

'Meen niet dat ik gekomen ben om vrede te brengen, maar het zwaard.'

Waar het Jezus en Jeremia dus om gaat, is een zekere mate van onafhankelijkheid, van dwarsigheid en hoekigheid, van ongevoeligheid voor wat de mensen zeggen. Het loslaten van ge-ijkte opvattingen.

Stel je eens voor: wat zou er gebeuren in de wereld als volkeren dat zouden doen:

Kiezen voor het koninkrijk van God en niet voor het belang van het eigen volk?

Wat zou er gebeuren als wij in de kerk zouden kiezen voor het koninkrijk van God?

Kiezen voor gerechtigheid, voor de minste broeders en zusters in plaats van elkaar zo vaak bezig te houden met allerlei perikelen?

Ieder mens zoekt in het leven een beetje vastigheid. Dingen waar je op rekenen kunt. Die je niet steeds opnieuw hoeft uit te vinden of te bevechten, maar die er gewoon zijn; gisteren, vandaag en morgen. Familie heeft dat. Familie heb je, vrienden kies je zelf uit. Een vriend is iemand die je zelf hebt gekozen; iemand die een beetje bij je past.

Bij familie valt er niets te kiezen. Niemand kiest zijn eigen vader of moeder, broers of zussen uit. Bij vrienden is dat anders.

De band met familieleden is soms de enige vastigheid die overblijft. En soms voelt het gemis als een pijnlijke leegte.

Als je dat bedenkt, dan is het bijbelgedeelte dat we gehoord hebben eigenlijk heel merkwaardig.

Jezus zegt: “Ik ben gekomen om verdeeldheid te brengen tussen vader en zoon, moeder en dochter. Familieleden zullen vijanden van elkaar worden. Wie meer van zijn vader of moeder houdt dan van mij, is mij niet waard.” Wat bedoelt Jezus? Bedoelt Jezus dat het niet goed is als er een sterke band is tussen familieleden? Je hebt ze toch nodig en zij hebben jou toch ook nodig?

Ruzie, verdeeldheid – dat is toch wel het laatste dat je op zoek naar vastigheid kunt gebruiken. Dan ben je helemaal op jezelf teruggeworpen. Daar wordt toch niemand beter van?

Nee, ik denk niet dat Jezus bedoelt dat het goed is dat er ruzie is in de familie.

En tegelijk kan familie een vastigheid geven die niet goed is. Familiebanden kunnen je zo klem zetten dat je je vrijheid verliest.

Maar wat wordt er nou wel bedoeld in dat bijbelgedeelte?

Een poging

Toen Matteüs het evangelie opschreef, was het ongeveer 40 jaar na Jezus' leven. Er was inmiddels een gemeente ontstaan van volgelingen van Jezus. Mensen uit het joodse volk, maar ook mensen die onbekend waren met de wetten en gebruiken van de joden. Twee groepen in een gemeente. Dat zorgde voor grote spanningen in de gemeente.

Moesten leden van de gemeente die van huis uit geen jood waren, zich nu ook houden aan alle traditionele wetten van de joden? Daar was groot verschil van mening over. Tot in families toe. Als je christen werd, was dat dan niet een vorm van verraad tegenover je eigen 'roots'?

In het hoofdstuk waar we uit gelezen hebben, roept Jezus discipelen om hem te volgen. Hij stuurt ze erop uit om het goede nieuws van Gods Koninkrijk onder de mensen verder uit te dragen.

De ervaring van tegenstand en vijandschap, jaren later, ziet Matteüs als consequentie van het volgen van Jezus. In hetzelfde hoofdstuk staat: Ze zullen je voor de rechtbanken slepen. Familieleden zullen elkaar aangeven. Ze zullen je haten en minachten om mijn naam.

Blijkbaar gaat er nog iets boven de lieve vrede met je familie. De keus om Christus te volgen kan zelfs leiden tot een breuk in de familie. Als het erop aankomt is degene die meer van zijn vader of moeder houdt dan van mij, mij niet waard. Dat was toen. Je kunt dat natuurlijk niet zomaar overzetten naar onze tijd. Ook al zijn er, ook in de vorige eeuw, nog vreselijke breuken binnen families geweest tengevolge van keuzes vanuit het geloof.

En wat kan deze tekst ons nu nog zeggen? De tekst maakt ons er gevoelig voor dat het geloof, als volgen van Jezus, een eigen persoonlijke keuze is, die gevolgen kan hebben voor hoe je met familie omgaat.

Familie geeft vastigheid, maar kan je ook behoorlijk klem zetten. Ouders kunnen verwachtingen hebben van hun kinderen, waar deze helemaal niet aan kunnen of willen voldoen.

Je kunt je leven lang last hebben van het gevoel dat je broer/zus belangrijker was in het gezin had dan jij.

En het is haast onmogelijk om je daar zomaar overheen te zetten.

Jezus roept leerlingen om Hem te volgen. En dan staat er: ze lieten alles achter. Hun werk, hun huis, hun familie.

Als Jezus zegt: “Wie vader of moeder liefheeft boven mij, is mij niet waard”, dan wil dat niet zeggen dat je maar beter alleen met mensen om kunt gaan die je zelf hebt uitgekozen.

Zou de kern van het vertrouwen waarmee mensen toen en nu geloven, niet kunnen zijn dat God iets anders met ons voorheeft dan dat wij een speelbal zijn van familie en omstandigheden?

Het is niet leuk, wat Jezus hier zegt. Niet leuk, nee. Maar wel reëel. Deze woorden van Jezus bewaren ons voor een al te zoetelijk geloof en een al te romantisch begrip van vrede. Want echte vrede, daar moet je voor zweten, daar heb je vaak pijn aan.

Het is een misverstand te menen dat Jezus de hemel op aarde komt brengen zonder dat stukje strijd. Dat de vrede ons wel in de schoot valt. Dat wij op onze stoel kunnen blijven zitten; stil maar wacht maar. Waar Christus in het leven komt, het persoonlijk leven, het maatschappelijke leven, daar ontstaan spanningen.

Want dan moet je kiezen, daar moet je de vrede met elkaar delen.

En we kennen de grote voorbeelden van mensen die die keuze maakten. Desmond Tutu. Hij bleef niet rustig zitten, hij vocht voor gelijke behandeling tussen blank en zwart in Zuid-Afrika.

Dat gevecht voor de goede zaak kostte Martin Luther King destijds zijn leven. En laten we op deze zondag, midden in de dagen van het wereldkampioenschap in Brazilië, niet de naam vergeten van Dom Helder Camara, bisschop in Brazilië en voorvechter van de armen, en kostte hem ook zijn leven kostte. Zij wisten wat het woord van Jezus in de praktijk van alle dag betekende.

Zonder vechten, zonder de wapens van het evangelie breng je voor anderen niets goeds tot stand.

Maar wat kunnen wij doen als volgeling van Jezus? Hoe kunnen wij erbij horen. Ik wil u geen moedeloos gevoel aanpraten. Dat gevoel dat het allemaal geen zin heeft. Een gevoel dat we toch zo snel krijgen als iemand over

de toestand van de wereld begint. Het gaat dan onvermijdelijk over de gevolgen van de bezuinigingen in de zorg, in het onderwijs, de enorme armoede die we maar niet weten op te lossen met ons allen, over de kaalslag van het milieu, over de opwarming van de aarde. En helaas, we weten het dat wij de wereld wel even zullen veranderen: dat is niet zo.

Maar we hoeven ook niet met de armen over elkaar te zitten omdat we denken dat het er toch allemaal niet toe doet wat we doen.

De diepste intentie van God is het verlorene te gaan zoeken om het te behouden. Daar vecht Hij voor. Later zal Jezus dit met zijn leven voorleven en proberen die houding over te brengen op zijn leerlingen. Zo worden de leerlingen de wereld ingestuurd. Om het gevecht aan te gaan, gezonden om te zegenen.

Het waren mensen zoals wij zijn: met opmerkelijke kwaliteiten en talenten, maar ook mensen met irritante fouten en gebreken. Oud en jong, blijmoedig gelovend of schoorvoetend en vol twijfel.

Maar we horen bij elkaar én dat mogen we laten zien in woorden en daden. Daarom : dat we het aandurven en ons niet te snel laten ontmoedigen door wat anderen zeggen of door wat we om ons heen zien gebeuren. Dat we ons niet te snel laten ontmoedigen als we vinden dat we tekort schieten. Inderdaad: we kunnen niet iedereen helpen. Maar iedereen kan wel iemand nabij zijn: al is het maar met een beker koel water.